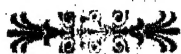

ઝળકતી નેકી.

ગમ્મત સાથે જ્ઞાનને સત્ય નિતીની મુગધ

પ્રસરાવતી કાવ્ય કૃતી.

સ્ત્રી કપાતી પ્રસીદ્ધ કરનાર

નુરમોહ મહામીડા મુળસ,

મુ. લાખાણી-ખીસામ કાઠીઆવાડ.

પ્રથમ આવૃત્તી

સને ૧૯૩૧

પ્રત. ૧૦૦૦

સંવત ૧૯૮૭

શ્રીમત એક આતો

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય
ગુજરાતી કોપીરાશિદ વિભાગ

અનુક્રમાંક ૧૬૦૬૦

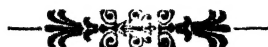
શ્રગૌક

પ્રતિકર નામ ગુજરાતી શ્રી

વિભાગ

૨૬ : ૬

અપીકતી નકી.

રાસ

આજ રસીયો ચાલ્યો છે રાસ મંડલ રમવા—એ રાગ
અહો ! પૈસાની આજ, બલીહારી જગે;
બલી હારી જગે જોડ, લાલચ લગે. અહો !

સાખી

પૈસો જગતો દેવછે, પૈસો જગતો પીર;
પૈસાને ચાહે બધા, રાજ રંક ફકીર.
દેખી ચમક—નંદન, માર મનડું ડગે. અહો !

સાખી

હોય કને જે દલિડ, દમડા ડાપણુ દાર;
થાય સલામો સામટી, ખમાં ખમાં પડકાર.
લાખ આવીને રાંક, મારી પાસે રંગે. અહો !

સાખી

જે હોય રૂપઆ હાથમાં, તે બાંધું મોટી પાઘ;
નોકર ચાકર સાથમાં, ફર બગીચા બાગ.
મુખ માર મોવાલી, ચાર જ્યોતે ઝગે. અહો !

સાખી

હોય વસુજે ગાંઠમાં, પુડે ફરસે શોક;

કને નહીંને દોકડા, સામું જોશે કોક.
વા,વા, “રોનક” રૂપેઆ, તારી લાલચ લગે. અહો !

સાખી.

તૂરમામદ,, નિરખી કહે, ઓ ! પૈસા મારા આપ;
આવ કદીને આંગણે, ટળે સકલ સંતાપ.
તહાર દેખીને તેજ, ચિત મા,રે ચગે. અહો !

ખીશાની ખીમારી.

ભુજંગી છંદ

હકીમા અને ડોક્ટરો આંહી આવે,
ભુરી આ ખીમારી થકી કો, બચાવે;
ગયોછું હવે હા સ હું હામ હારી,
ભુરામાં ભુરી છે ખીશાની ખીમારી.
નથી દર્દી આ-આની-દવા કોઈ દે,તું;
નથી દુઃખ મહાર અરે કોઈ લે,તું;
ખની છંદગી હાય ! મારી અકારી !
ભુરામાં ભુરી છે ખીશાની ખીમારી.
અકરમી,, કહે છે ભલાં માત પિતા,
અરે ! રે, ખયાં દામનાં ગુણુ ગાતાં;
પગલે અતિ જે ! ભલી પ્રાણુ પ્યારી,
ભુરામાં ભુરી છે ખીશાની ખીમારી.

ભણેલો ગણેલો છતાં દુઃખ વેડું,
અહા! કર્મનું વાજનું હાથ બેડું;
કહે છે મને મુખે તો, સ્નેહકારી,
બુરામાં બુરી છે ખીસાની ખીમારી.

મળે છે મનીષે વીરા માન ઝાઝું,
વિના દોકડે અંતરે ખુબ દાઝું;
વિના દોકડે જીંદગી છે અકારી,
બુરામાં બુરી છે ખીસાની ખીમારી.

વસુ વિણ વઠેલ સહુ લોક બોલે,
વસુ હોય તો કોય મહારી ન તોલે;
અહા! હા. અજબ જગતની રાહ ન્યારી,
બુરામાં બુરી છે ખીસાની ખીમારી.

રૂપેઆ તણાં આજ પોકાર થાતા,
અહા! સર્વ કલદારના ગુણ ગાતા;
કલીમાં થયો છે મની લાલકારી,
બુરામાં બુરી છે ખીસાની ખીમારી.

જીવો વહેંચતા દીકરી દામ કાજે,
પડે દુખમાં ના છતાં દીલ દાઝે;
બનીને પીતા માત જલ્લીમ ભારી,
બુરામાં બુરી છે ખીસાની ખીમારી.

બુરા કામએ દામથી ખુબ થાતાં,
અરે રે! નથી લેખણે આ લખાતા;

હરે નૂરમામંદ ને આગ જરી,
જુરામાં જુરી છે ખીશાની ખીમારી,

પૈસો જગનો દેવ છે, પૈસો જગનો ખીર;
પૈસાને ચાહે બધા, રાબા રંક ફકીર !

માંકડને વિનંતી

તોટક છંદની ચાલ.

આ માંકડ બંધુ શું ? આવ્યા ?

સાથે લશ્કર આ શું ? લાવ્યા ?

હું દૂર આપથી લાગું છું,

ના, રાત લડાઈ માગું છું.

શુરા છે સૈનિકો તહારા,

તે મહોત થકીના ડરનારા;

હું પાય આપને લાગું છું,

ના, રાત લડાઈ માગું છું.

દશ માઈ ત્યાં પંદર આવે,

પંદરમાં પોણા સા થાવે;

બળ બુદ્ધિ મહારી ત્યાગું છું,

ના રાત લડાઈ માગું છું.

રે ચટકે ચટકે, ચિત હરે,

મન મારું આ, લયલિત ફરે
હું બળીઆથી બહુ ભાગુ છું.

ના રાત લડાઈ માગું છું,
જ્યાં આશા રાખું ઉઘ તણી;
ત્યાં પછેઆ હોય પલંગ વણી,
રે! ચરકામાં ચિત બગું છું.

ના રાત લડાઈ માગું છું,
અસ અલસાહમે પોકાર કરે;
હું પડખાં આમજ તેમ ફરે,
બેચેનીમાં દીલ દાગું છું.

ના રાત લડાઈ માગું છું,
હથીઆર વિના લડતા ભારી;
હું મસ્ત ઉઠ્યો છું પોકારી,
હા ઉઘ આજની ત્યાગું છું.

ના રાત લડાઈ માગું છું,
શું રાત તણું લાઠસન લીધું;
હું નૂરમામંદને બહુ દીધું,
હું ભડકી તમથી ભાગું છું.
ના રાત લડાઈ માગું છું.

શીર કુટવા

રાગ-સોરઠી ગઝલ (હરીગીતમાં પણ ગવાસે.

જગદીશને જપસે નહીં, તો લાગશે શીર કુટવા;

અહંકારને તજસે નહીં, તો માગશે-શીર કુટવા.

જુલ્મો કર્યા જાલીમ તેં, આલીમને લેખ્યો નહીં;
તાલીમ જઇ “યમ” આપશે, તઇ લાગશે-શીર કુટવા.

પરમાર્થને પાળ્યો નહીં, ખાળ્યો દુરંધર ધર્મને;
પણ કર્મને સંભાળશે, તઇ લાગશે-શીર કુટવા.

ચોરી વ્યભિચારી અને, ચંડાલતા પુરી કરી;
કમ્પાજ્જ પડશે કેદમાં, તઇ લાગશે-શીર કુટવા.

મોઢે ચડાવી દીકરા, તેં દીપડા જેવા કર્યા;
થાશે અકરમી આકરમ, તઇ લાગશે શીર કુટવા.

ખોટી ખડાઇને ગ્રહી, કરજો કરી કારજ કર્યું;
કેવો થશે જમ કોર્ટમાં, તઇ લાગશે-શીર કુટવા.

વામા વ્યભિચારી હતી, શાણી શિયળવંતી ગણી;
પણ ભુખદેસે ભામિની, તઇ લાગશે-શીર કુટવા.

માંડી હરખમાં હુરડી, ઉંધારના, ના-આંક છે;
ના પાછ જ્યારે આવશે, તઇ લાગશે-શીર કુટવા.

રેમવા જીગારી સાથ જઈ, લઈ દામને છોડે ઘણાં;
પણ હારશે કલ્હાર જઈ, તઈ લાગશે-શીર કુટવા.

દુબ્બા ઘણાંએ રંકને, ના રે'મ હૃદયામાં ધરી;
પણ રંક જેવો તું થશે, તઈ લાગશે-શીર કુટવા.

અધિકારમાં અંધો બની, અહંકારને આધીન છે;
આત્મ રૂપે નહીં સમજતાં, તઈ લાગશે-શીર કુટવા.

આ વાત તુરમામંદ તણી, તું ધ્યાનમાં લેજે ધરી;
મન મુર્ખ તું નહીં માનશે, તઈ લાગશે-શીર કુટવા.

તે પણ ગદ્દો મોટો

૧ દાહરો

ખાવા નહીં ટંક એકનું, રાખે જખરો કોંટા;
વિચાર ના મનમાં કરે, તે પણ ગદ્દો મોટો.

૨

માને ના મા આપનું, રસ્તો પકડે ખોટો;
પસ્તાબો પાછળ કરે, તે પણ ગદ્દો મોટો.

૩

હીસાબ ના હેયા વિષે, નામું રાખે ગોટા;
દેવા સમે ફતવા કરે, તે પણ ગદ્દો મોટો.

૮

૪

વહાડતાં ના આવડે, જમ ઉપાડે ઝાંટા,
સુલટાંનું ઉલટું કરે, તે પણ ગદ્દો મોટો.

૫

વ્યસન છે ખીટી તણું, જ્યાં ત્યાં નાખે ઝાંટા,
અપમાન થાતાં ઝઘડા કરે, તે પણ ગદ્દો મોટો.

૬

સરખું રેતાં ન આવડે, જમ પડાવે ફાટા,
આંખુ વિચિટ ઉભો રહે, તે પણ ગદ્દો મોટો.

૭

અક્ષર એક ન આવડે, લીઝે કલમને ખેટા,
આઠડી આગળ લખવા બેસે, તે પણ ગદ્દો મોટો.

૮

ગામમાં કેમ ના ઝાળખે, પરગામે થાય મોટો,
બેઠાં બેઠાં કરે બડાઈ, તે પણ ગદ્દો મોટો.

૯

પરગામે જમીઆવીને, ઘરે ન આપે રોટા.
આવે કામ તો કરે સહેલો, તે પણ ગદ્દો મોટો.

નુ. મી. મુળસ.

કવિત.

ભણતર ને ઘાટ ઘાટ, બેસા કરી ઠાઠ માઠ;
 પઢો રૂડા પાઠ પાઠ, જો જ્ઞાન આવે.
 ફરો ધારી ભાઇ ધ્યાન, રાખો એક શુદ્ધ સાન;
 ભલા મહો સત્ય જ્ઞાન, નહીં ખોટ જાવે,
 ભણી ગણી બનો ભક્ત, સત્ય સીખ આપો જગત;
 ધર્મ કાજ રેડો રક્ત, ધન્યતા કહાવે;
 કરી નેક નાજ સૂર, ઝળકાવો સત્ય “નૂર”.
 ભરો જ્ઞાન ભરપુર, જગત ગુણ ગાવે,
 કહો “નૂર” નેક ગોત, નિતીની જગાવ જ્યોત;
 તેમ છતાં આવે મોત, છત્રત આ જાવે,

બહાલું બાળક.

સવૈયા એકત્રીસા.

જેના ઘરમાં બાળક ના છે, રમકડાં લઈ રમતું હાથ;
 ધુધવાટી જે કરતું ધુમે, એવું કે, જે જગના તાત;
 મનહર બબલું નહીં જે ઘરમાં, તહેનો શું હું જાણું તોલ ?
 હરતું, ફરતું, રમતું, પોતે, મીઠાં મીઠાં બોલી બોલ.
 મોઢાને મન એહ રમકડું, કાલી કાલી કરતું વાત;
 ભારે ડાહીયું ભૂપર નાચે, જેને અંકી બહાલી માત.

શુંદર લાગે શિશુ નાનું, ફરતું આંટા ચોરસ ગોલ;
 હરતું, ફરતું, રમતું પોતે મીઠાં મીઠાં બોલી બોલ.
 કાકા મામા કહીને બોલે, ભૂ કહી માગે પાણી જેસ;
 ના પાડે તો રોવા લાગે, ઉઠું કારામાં અદકું એમ.
 બીલાડીને બાથ લીડે જઈ, કુત્તો દેખી કરે કલોલ;
 હરતું, ફરતું, રમતું, પોતે, મીઠા મીઠા બોલી બોલ.
 મથુર પારણે જઈને ઝૂલે, હાલરડામાં અદકું હિત;
 ઘડીકમાંતો હેઠે આવી, મથુર મેનાં કરમાં લેત.
 ડર નહીં જેના દિલમાં કંઈએ, સિંહુ સરપ ને આપે કેલ;
 હરતું, ફરતું, રમતું, પોતે મીઠાં મીઠાં બોલી બોલ.
 રાજધી તે રાંક સુધી હે, જગદીશ દેજે સહુને બાલ;
 જેના ઘરમાં બાળક ના છે, તહેના તો દેખું શું હાલ ?
 નૂરમામંદ નાનકડું દેખી, તનમાં થાતો ડોલમ ડોલ;
 હરતું, ફરતું, રમતું, પોતે મીઠા મીઠા બોલી બોલ.

ગઝલ.

અરે કોં આહીં આવોને, શિયલ મહાર બચાવો ને
 સતિ પોકાર સુણીને શિયલ ભંગ ના—થવા દેશું
 લડાઈ સત્યની લડવા, અરીની સાથ. આબડવા
 ભલે તલવાર કે ભાલે, બદન ઘાયલ—થવા દેશું
 કરે જ્યાં બોધનાં કરણાં, બનીશું ત્યાં અમે તરણાં.

પિવાડીનેજ પિવામાં, ઉમર સારી—જવા દૈશું
 ધરમનું ધામ ચણવું છે, કહોવન ખુબ ગણવું છે
 કરેલી એકડી મિલકત, સદા સર્વે—થવા દૈશું
 કદાપિ ઘર મહીં ખાવા, મળે નાં તો થશું ખાવા
 લિખારી આગણે આગ્યો, નહીં ખાલી—જવા દૈશું
 કૃપાળુ માત પિતાળ, સદાએ રાખશું રાળ
 ખનીને બે વડા પાળ, કરાળ ના—થવા દૈશું
 પ્રણય જન પાસ આવીને, તપાસે દીલ તાવીને
 જીગરને પ્રેમના જોરે, નિરાશા ના—થવા દૈશું
 વચન આપ્યું અમે જેને, કદાપિ શીર માગે ને,
 ખુશીથી આપીએ રહેને, વચન ભંગ ના—થવા
 અમારા ધર્મના માટે, લડીશું શીર ના સાટે
 કરી યાહોમ લડવામાં, ન પગ પાછા—થવા દૈશું
 ધરીને નેકની નઉકા, કરીને નેકના ટહુકા.
 તુરસવી શીર આ સાડ, નિતી માટે—જવા દૈશું

નેકની ટેક

પહાડો પડ પર પડસે હૃદય તે, સાથ આખડસે
 તથાપિ મહોતજે મળસે તળવીશું—ન—નેકીને

કરતી આગમાં પડશું અતિ આનંદથી બળશું
 કિચડ કાદવ મહી શાડશું સરાવિશું—ન—નેકીને
 ભલે જંગલ ભયંકારે બંદા બજર તણી ધારે
 અમોલી કાર્ય સંહારે વિસારીશું—ન—નેકીને
 અગર ભોકે બદન ખીલા છતાં પણ નાથશું ઢીલા
 ગજવશું નેકીની લીલી જવા દેશું—ન—નેકીને
 પધારી નેકીએ બંદો મળીને સામટા અંકો
 બળવી દેશ માં ડોકો ગજવીશુંજ ———નેકીને
 કીતાએ નેકની છાપી પ્રલય કરશું બધા પાપી
 નીતીના નામની જાપી જગાડીશુંજ ———નેકીને
 બહી તલવાર નેકીની અનિતી સાથ ના લડશું
 કરી કટકા સનિતી ના આરાધીશુંજ ———નેકીને

વચ્ચો બદન કાળાં ધરી કરશું નહીં લેવા નફા
 પણ સોગ ધારીને અનિતી રાહને કરશું સફા
 દુનિયા દિવાનો છે કહે છેને કહે બસ બે વફા
 પણ ટેક લીધી છે ખરી નૂરમામદે થકને બંદા

રાસ ચાહની—રાગ ઉપરનો

બાહ ચિતહર આવીને ચિત લીધું હરી
 ચિત લીધું હરી વિત જોયુ વળી; બાહ
 સાખી.

બાહ તણા કુ. અકરે! ચડીઆ ગાઝા લોક,
 કાળા કમતાકાત થમ ટળ્યા દમડા થોક;

હરી લીધી મરદાઇ ચાહે જાહુ કરી. ચાહ.
સાખી.

ચાહ ચુડેલ આવીને લરખ્યા આખા દેશ,
બાલક ને બુઢાપીએ કરે યુવાનો ટેશ !
ગયું ચેતન બદન “ગયા ટાંગા ફરી.” ચાહ.
સાખી.

હોટલ શહેરજ ગામડે હોટલ જંગલ માંય,
હોટલ ચાલુ ટ્રેનમાં હોટલ ઘરની માંય;
જ્યાં નાખો નજર ત્યાં હોટલ ઠરી. ચાહ.
હાય હિંદમાં આવીને ચાહે કરીએ કોપ,
બ્રષ્ટ ભાવના થઇ જતા થયો ધર્મનો લોપ;
ચાહ ચુડેલે વાહ જોયા જેવા કરી, ચાહ.
સાખી.

કાન્તિ ગઇ આ કાયની ગયું સત્યનું શૂર;
લોહી તણું પાણી કયું ગયું મનોહર નૂર
તારી ગરમીથી દેહ વિષુ કાપે જરી, ચાહ

જે વાંટ હાજરીનો વાગ્યો

ત્રોટક છંદની ચાલ.

આપ મુંઠ હમુ તું કાં સુતો,
જે આવી ઉભા છે દૂતો.
કિરતારે આજ તને માગ્યો;

જો ઘંટ હાજરીનો વાગ્યો.
 સૌ આયુષ્ય નિંદ મહીં ખોયું,
 ના પાછું વાળી તો જોયું;
 ના પાપ થકી રજ તું ભાગ્યો;
 જો ઘંટ હાજરીનો વાગ્યો.
 તેં, ખાંધ્યા પાપ તણા ભારા
 નહીં જાણજો કોઈ હવે આરા;
 વાલીઢને પાપ નહીં લાગ્યો.
 જો “ઘંટ” હાજરીનો વાગ્યો,
 જનમીને આ જગમાં ભટક્યો;
 કરતાં દુષ્કૃત્ય નહીં અટક્યો.
 અય મુંઢ આજ તક ના જાગ્યો,
 જો “ઘંટ” હાજરીનો વાગ્યો;
 ના આશીષનું પય તેં, પીધુ
 દુઃખ માત પિતાને બહુ દીધું,
 ના દીલ મહીં રજ તું, દાગ્યો.
 જો ઘંટ હાજરીનો વાગ્યો;
 ઘર નાર હતી મનહર મેના,
 પણ ચેન પડે તુજને રતિના.
 પરનાર તણા ઘરમાં ભાગ્યો.
 જો ઘંટ હાજરીનો વાગ્યો

મુકી મંદીરને મસ્જીદો;
 તેં દારને ખાલો પીધો.
 માલીકને ઝાણ છતાં ત્યાગ્યો,
 જો ઘંટ હાજરીનો વાગ્યો;
 હીસાબ હવે તહારો લેશે.
 તું બોલ હવે વહાં શું કહેશે?
 નૂર મામંદનો મન ના માગ્યો,
 જો ઘંટ હાજરીનો વાગ્યો !

એક પરદેશ જતા યુવકનો પ્રશ્નાતાપ

ખ્યાર વતન છોડી અને હું, ચાલીઓ પરદેશમાં,
 સંપત તજ સઘળી અહીં હું, ચાલીઓ પરદેશમાં;
 મુકી સગાં વહાલાં બધાં કે; શહેરના સહુ સ્નેહીઓ.
 ખ્યારી તજ પસ્તાવતાં હું, ચાલીઓ પરદેશમાં,
 એ પારકારે દેશની છે, પારકે આભો હવા;
 સૌ પ્રેમ પિંજરમાં પુરી, હું ચાલીઓ પરદેશમાં.
 પૈસો કમાવા સુખ પાવા, દુખ બાવા દીનના,
 સ્નેહી સકલ સુ છોડીને હું, ચાલીઓ પરદેશમાં;
 રે! રે! નિસાસો નીકળે છે, જીવથી જરતો જબર-
 પણ દઇ દિલાસો દિલને હું, ચાલીઓ પરદેશમાં,
 ભલાપણાની પ્રિતરે, જ્યાં ત્યાં હતી છોડી સકલ;
 આરૂં ઝરતી જીવમાં હું, ચાલીઓ પરદેશમાં.

પાપી જીગર આવું હસે કે, પેટને પાપી કહું,
જસ પેટ કાજે વેડ કરવા ચાલીઓ પરદેશમાં;

*

*

*

*

જસ તહેવી રીતે એકદી જાવું પ્રભુ પરદેશમાં,
પાછું આવાશે ના નહી, ના પાછ સાથે આવશે.
ધર ધર્મ કર સત કર્મજો તો કંઈ તને મળશે અમી.
નહીંતર કહે નૂર જસતું આ જગતથી ભટકી ભમી,

આ ચોપડી મળવાનું ઠેકાણું.

રા. દાઉદ જીવણ

મુ. લાલપુર કાઠીઆવાડ.

જામનગર રેલવાઘ

ક્રજા દોઢ આનાની ટીક્રીટ બીટી આજેજ મંગાવો.

સુગંધીદાર દાંતમંજન કે જેનાથી એકજ ચપટી દાંત
ઉપર ઘસવાથી દાંત તેજસ્વી ને ચડકદાર થાય છે આજેજ
મંગાવો કીંમત એક ડબીના ચાર આના.

લજો ઉપરને સરનામે

દાઉદ જીવણ મુ. લાલપુર,

આ મીઠીને મધુરી ચાહનો એક વખત સ્વાદ ચાખવા આવો

ધી ચંદ્રોદય હીંદુ હોટલ

ઠે. નરોડા રોડ અશોક મીલની સામે

માલીક:-શા. વાઘીલાલ સાકરચંદ.

રાવલ પ્રીન્ટીંગ પ્રેસમાં પટેલ રાયચંદ હીરાચંદ છાપી કેશનું
કાનુપુર કપાસીઆ બજાર-અમદાવાદ.
